

● Χάρτης

● Δίκαιου Πολιτισμού

Υιοθετήθηκε από μια διεθνή κοινοπραξία
εταίρων κατόπιν μιας παγκόσμιας
συμμετοχικής διαδικασίας συν-διαμόρφωσης,
υπό τον συντονισμό της Γερμανικής Εθνικής
Επιτροπής UNESCO.

● Χάρτης

● Δίκαιου Πολιτισμού

Περιεχόμενα

Προοίμιο	6
----------	---

Ορισμός	12
---------	----

Στόχοι	14
--------	----

Αρχές	16
-------	----

1. Αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και δίκαιη αμοιβή	17
--	----

2. Πρόσβαση σε ποικίλες πολιτιστικές εκφράσεις και πόρους	19
---	----

3. Μη διάκριση και έμφυλη ισότητα	20
-----------------------------------	----

4. Τοπική ανάπτυξη	22
--------------------	----

5. Πρόσβαση στις αγορές	23
-------------------------	----

6. Ψηφιακή ισότητα και ηθική	25
------------------------------	----

7. Σεβασμός προς το περιβάλλον	26
--------------------------------	----

8. Ευαισθητοποίηση του κοινού και των καταναλωτών	27
---	----

Προοπτικές	28
------------	----

Η διαμόρφωση του Χάρτη Δίκαιου Πολιτισμού	30
---	----

Πώς και γιατί να υπογράψει κανείς τον Χάρτη Δίκαιου Πολιτισμού;	32
---	----

Εκδοτικά στοιχεία	34
-------------------	----

● ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Ο Χάρτης Δίκαιου Πολιτισμού υποστηρίζει τη δημιουργία και την ενίσχυση ενός κινήματος για τη διαμόρφωση δικαιότερων πολιτιστικών σχέσεων εντός και μεταξύ κρατών και περιοχών του κόσμου. Για τον σκοπό αυτό διατυπώνει οκτώ αρχές που αποσκοπούν στην προώθηση ενός βιώσιμου και δίκαιου περιβάλλοντος, με σεβασμό για τους καλλιτέχνες, τους δημιουργούς και τους άλλους εργαζόμενους στον τομέα του πολιτισμού, συμβάλλοντας έτσι στη διαφύλαξη της πολιτιστικής ποικιλομορφίας σε παγκόσμια κλίμακα. Εμείς, οι οργανισμοί και τα άτομα που υπογράφουμε αυτόν τον Χάρτη, το πράττουμε για να στηρίξουμε το κίνημα Δίκαιου Πολιτισμού και για να καταστούμε μέρος του. Καλούμε άλλους κυβερνητικούς, δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και μεμονωμένα άτομα να υπογράψουν αυτόν τον Χάρτη. Υπογράφοντας, δεσμευόμαστε να υλοποιήσουμε έμπρακτα τις αρχές του και να προωθήσουμε την ευρεία διάδοση και εφαρμογή τους.

Αποτελούμε μέρος αυτού του κινήματος, διότι είμαστε πεπεισμένοι ότι οι καλλιτέχνες, οι δημιουργοί και οι άλλοι εργαζόμενοι στον τομέα του πολιτισμού συμβάλλουν με μοναδικό και μετασχηματιστικό τρόπο στην ευημερία των ανθρώπων, στην πρόοδο των κοινωνιών και στην ευρωστία των οικονομιών παγκοσμίως, μέσα και από τις διασυνοριακές ανταλλαγές. Πιστεύουμε ότι αυτή η μετασχηματιστική δύναμη απορρέει κυρίως από την αξιοσημείωτη δυναμική της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες έχουν διττό χαρακτήρα, τόσο οικονομικό όσο και πολιτιστικό: πέραν της δημιουργίας εισοδήματος και απασχόλησης, οι καλλιτέχνες, οι δημιουργοί και οι άλλοι εργαζόμενοι στον τομέα του πολιτισμού διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση ταυτοτήτων, στη διεύρυνση της φαντασίας και στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε ολόκληρο τον κόσμο.

Δεσμευόμαστε υπέρ της καλλιτεχνικής ελευθερίας, των δίκαιων εργασιακών συνθηκών και της κατάλληλης και ανάλογης εργασιακής αμοιβής. Στο πλαίσιο αυτό, αποσκοπούμε στην άρση κάθε εμποδίου που περιορίζει την ικανότητα των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού να εκφράζονται ελεύθερα στο έργο τους και να εξασφαλίζουν έναν βιώσιμο βιοπορισμό. Στοχεύουμε στην ενίσχυση του νομικού καθεστώτος των καλλιτεχνών, των δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού, ανεξαρτήτως του καθεστώτος απασχόλησής τους ή του αν εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες· ανεξαρτήτως της αναγνώρισης ή μη της επαγγελματικής ιδιότητάς τους από τις κυβερνήσεις τους· και ανεξαρτήτως του αν δραστηριοποιούνται σε εμπορικά ή μη εμπορικά πλαίσια. Λαμβάνουμε, επίσης, υπόψη μας επιχειρηματίες, πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς και συλλογικότητες, των οποίων η δράση συνάδει με τις αρχές του παρόντος Χάρτη. Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδουμε στους εύλωτους και περιθωριοποιημένους καλλιτέχνες, δημιουργούς και άλλους εργαζόμενους στον τομέα του πολιτισμού, με στόχο την ανάδειξη των συστημικών ανισοτήτων και ανισορροπιών που εξακολουθούν να υφίστανται στις πολιτιστικές ανταλλαγές σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Ο παρών Χάρτης ερείδεται στο ισχύον διεθνές δίκαιο, και ειδικότερα στη Σύσταση της UNESCO του 1980 για το Καθεστώς του Καλλιτέχνη, στη Σύμβαση της UNESCO του 2005 για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων, στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, καθώς και σε άλλο, συναφές διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των Συμβάσεων και Προτύπων του WIPO και της ILO, καθώς και στην Ατζέντα του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

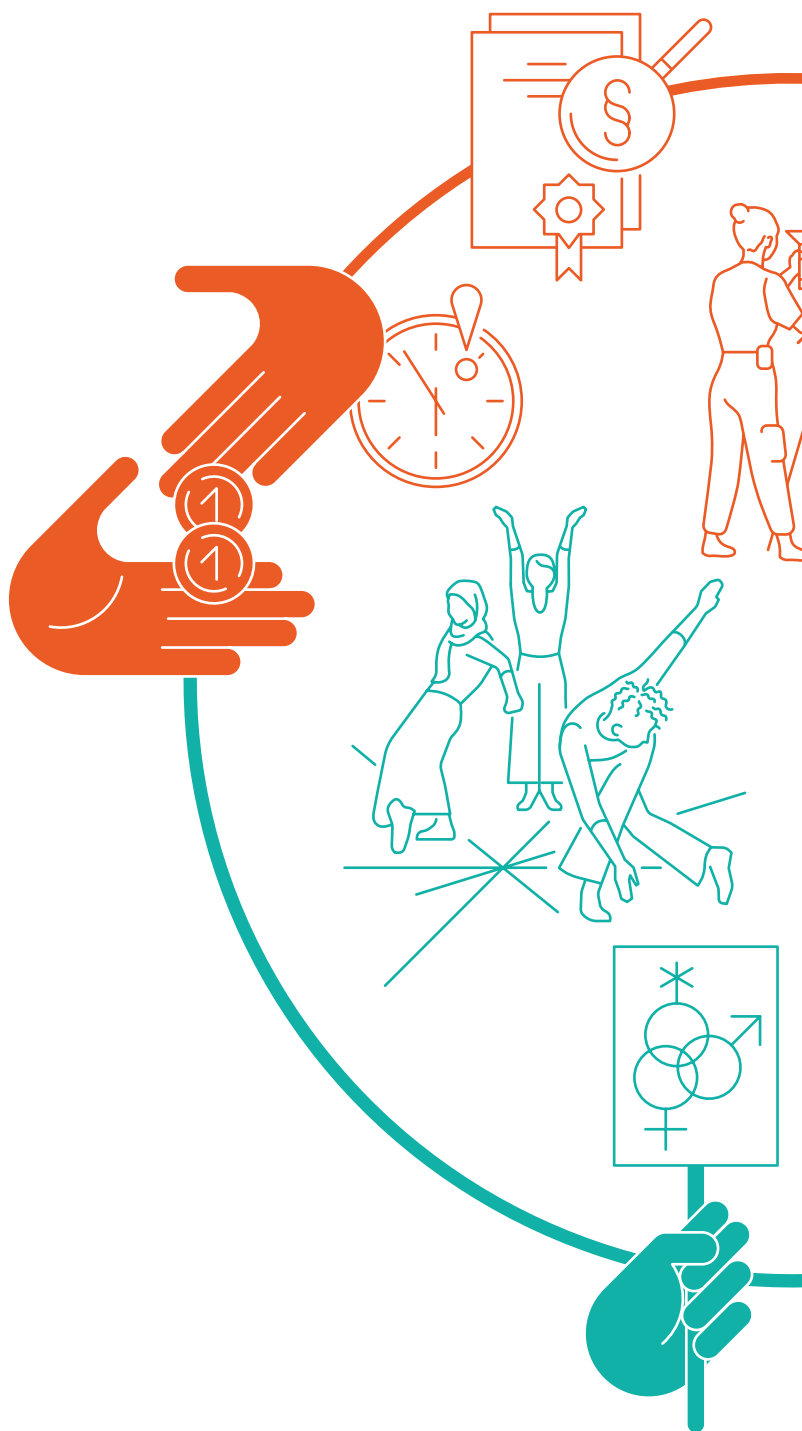
Επιπλέον, βασίζεται σε τοπικούς, εθνικούς και περιφερειακούς μηχανισμούς, συμπεριλαμβανομένων νομικών μηχανισμών και άλλων μορφών διακυβέρνησης. Ο Χάρτης ενδυναμώνει τέτοιους υφιστάμενους μηχανισμούς μέσω της ανάπτυξης συνεργασιών με περαιτέρω, μη κρατικούς φορείς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζεται ότι τα υποσχόμενα οφέλη των μηχανισμών αυτών φτάνουν έμπρακτα στους προβλεπόμενους δικαιούχους, ότι όλοι αντιμετωπίζονται δίκαια και ότι εδραιώνονται ισότιμες δεσμεύσεις, συνεργασίες και σχέσεις μεταξύ καλλιτεχνών, δημιουργών και εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού και άλλων εμπλεκόμενων στα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά οικοσυστήματα.

Ο παρών Χάρτης αντλεί έμπνευση από τις επιτυχίες του Χάρτη Δίκαιου Εμπορίου και του κινήματος Δίκαιου Εμπορίου όσον αφορά την οικοδόμηση δικαιότερων εμπορικών σχέσεων, τη βελτίωση της αυτο-οργάνωσης και των μέσων διαβίωσης πέραν των δύο εκατομμυρίων αγροτών, αναγνωρίζοντας, συγχρόνως, ότι το εμπόριο πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών απαιτεί πιο εξειδικευμένες προσεγγίσεις.

Ο παρών Χάρτης ανταποκρίνεται στον ολοένα και πιο κυρίαρχο ρόλο του ψηφιακού περιβάλλοντος και, επιπρόσθετα, στην πρόσφατη ευρεία προσβασιμότητα και ραγδαία ανάπτυξη των συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης, τα οποία δημιούργησαν ευκαιρίες αλλά και νέες προκλήσεις για τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς. Μεταξύ των προκλήσεων αυτών συγκαταλέγονται η συνεχής διεύρυνση του ψηφιακού χάσματος και τα αντιδεοντολογικά και άδικο επιχειρηματικά μοντέλα ορισμένων ψηφιακών πλατφορμών.

Ο παρών Χάρτης υπογραμμίζει τη σημασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για τη διατήρηση της δημιουργικής παραγωγικότητας, και αποσκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας τους σε συγκεκριμένα συμφραζόμενα, όπου αυτό είναι αναγκαίο.

Επισημαίνοντας τις αδυναμίες των υφιστάμενων πολιτιστικών πολιτικών σε συγκεκριμένα πλαίσια, όλοι/ες οι υπογράφοντες/ουσες τάσσονται υπέρ της επίτευξης δίκαιων πολιτιστικών σχέσεων μέσω ηθικών πολιτικών που αναγνωρίζουν την αξία της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ισοτιμίας, όπως αυτές προβλέπονται στον Χάρτη Δίκαιου Πολιτισμού.

● ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο **Δίκαιος Πολιτισμός** είναι ένα κίνημα το οποίο επιδιώκει τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας για όλους τους καλλιτέχνες, τους δημιουργούς και τους άλλους εργαζόμενους στον τομέα του πολιτισμού.

Ο **Δίκαιος Πολιτισμός** απευθύνει έκκληση προς τους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και προς τους καταναλωτές και το κοινό, να προωθήσουν τη βελτίωση των συνθηκών στις τέχνες και στα πολιτιστικά οικοσυστήματα σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Ο **Δίκαιος Πολιτισμός** αποσκοπεί στην ενίσχυση της βιωσιμότητας των πολιτιστικών και δημιουργικών πρωτοβουλιών, στην καλλιέργεια του σεβασμού της πολιτιστικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – συμπεριλαμβανομένων και στο ψηφιακό περιβάλλον – και στην επίτευξη πιο ισόρροπων πολιτιστικών ανταλλαγών και συνεργασιών.

Αυτό είναι που αποκαλούμε **Δίκαιο Πολιτισμό**.

● ΣΤΟΧΟΙ

Ο σκοπός του Χάρτη Δίκαιου Πολιτισμού είναι η προώθηση του σεβασμού, της προστασίας και της πραγμάτωσης των κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών και άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων των καλλιτεχνών, δημιουργών και εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού, μέσω της διασφάλισης δικαιότερων εργασιακών πρακτικών και πιο ισόρροπων ανταλλαγών σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, ιδίως μέσω των ακόλουθων:

- 1** Προώθηση και διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας για καλλιτέχνες, δημιουργούς και άλλους εργαζόμενους στον τομέα του πολιτισμού. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμά τους στη συλλογική εκπροσώπηση και στη δίκαιη αμοιβή, στην αναγνώριση και στην αποζημίωση για το πολιτιστικό και δημιουργικό τους έργο – ιδίως μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας – συμπεριλαμβανομένου και του ψηφιακού περιβάλλοντος.
- 2** Θέσπιση ενός ευνοϊκού πλαισίου για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της μακροπρόθεσμης αξιοπιστίας των αλυσίδων αξίας των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων, με συνεκτικές πολιτικές. Το πλαίσιο αυτό οφείλει να εξαλείφει τις ανισότητες και τις διακρίσεις στους τομείς του εμπορίου και της συνεργασίας, να διασφαλίζει πιο ισόρροπες ανταλλαγές πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών σε παγκόσμια κλίμακα, καθώς και την χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία και δεξιότητες. Περαιτέρω, οφείλει να ενισχύει την κινητικότητα και την ανάπτυξη ικανοτήτων, καθώς και να προωθήσει τη θεσμική κατοχύρωση του τομέα, όπου αυτό ωφελεί τους καλλιτέχνες, δημιουργούς και άλλους εργαζόμενους στον τομέα του πολιτισμού.
- 3** Εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα, και ιδίως των πολυεθνικών επιχειρήσεων και των τεχνολογικών εταιρειών, σε καινοτόμες συμπράξεις με κυβερνήσεις, κρατικούς θεσμούς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, σε όλους τους τομείς και τις περιοχές του κόσμου, για την εφαρμογή των αρχών του Δίκαιου Πολιτισμού και την υιοθέτηση μέτρων δέουσας επιμέλειας.
- 4** Ευαισθητοποίηση του κοινού και των καταναλωτών αναφορικά με τη σημασία της προστασίας και της προώθησης της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης των δικαιωμάτων και των συνθηκών εργασίας των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του Δίκαιου Πολιτισμού, είναι επιτακτική η αναγνώριση και η υλοποίηση των ακόλουθων υποχρεώσεων, όπως διατυπώνονται σε οκτώ κατευθυντήριες αρχές. Αυτό συνεπάγεται δέσμευση για την τήρηση όλων αυτών των αρχών, αναγνωρίζοντας ότι η πρόοδος σε ορισμένους τομείς δε θα πρέπει να οδηγεί σε οπισθοδρόμηση σε άλλους:

Αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και δίκαιη αμοιβή

Ο Δίκαιος Πολιτισμός προϋποθέτει τον σεβασμό, την προστασία και την πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού. Αυτοί έχουν το δικαίωμα να αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και επιπλέον δικαιούνται το επαγγελματικό, κοινωνικό και οικονομικό τους καθεστώς να προστατεύεται και να αναβαθμίζεται σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του διεθνούς δικαίου. Έχουν το δικαίωμα σε ασφαλείς, αξιοπρεπείς και χωρίς αποκλεισμούς συνθήκες εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης και αναλογικής αμοιβής για τη χρήση του έργου τους, η οποία πρέπει να στηρίζεται στην ισχυρή προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα πρότυπα δεοντολογικής και δίκαιης εργασίας, όπως καθορίζονται από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, πρέπει να εφαρμόζονται και να τηρούνται, συμπεριλαμβανομένης της παροχής μέτρων ασφάλειας και προστασίας έναντι κινδύνων ζωής, καθώς και της ιδιαίτερης μέριμνας για τις γυναίκες καλλιτέχνιδες, δημιουργούς και εργαζόμενες στον τομέα του πολιτισμού αναφορικά με την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τα επακόλουθά τους. Η συλλογική διαπραγμάτευση πρέπει να προωθείται ως ο προνομιακός μηχανισμός για την εφαρμογή και την προσαρμογή των προτύπων εργασίας στις ιδιαιτερότητες του τομέα. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν, ιδίως, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι ευθύνες αυτές αφορούν συλλογικά και ατομικά όλους τους εμπλεκόμενους φορείς του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα, π.χ. κυβερνήσεις, δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς/εταιρείες, ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, συνδικαλιστικές ενώσεις, επαγγελματικές οργανώσεις, οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης ή μεμονωμένους επαγγελματίες. Η εκπλήρωση των ευθυνών αυτών απαιτεί την υιοθέτηση και εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών και μέτρων που σχετίζονται με τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και δίκαιης αμοιβής. Κατάλληλες πολιτικές και μέτρα είναι επίσης αναγκαία σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλιση, οι συνθήκες απασχόλησης, εισοδήματος και φορολογίας, η κινητικότητα και η ελευθερία καλλιτεχνικής έκφρασης, καθώς και η τυποποίηση του τομέα όταν αυτό εξυπηρετεί το συμφέρον των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού. Συνιστάται στις κυβερνήσεις να εξετάζουν το ενδεχόμενο διασύνδεσης της δημόσιας στήριξης και επιδότησης με την τήρηση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και την καταβολή κατάλληλης και αναλογικής αμοιβής.

Πρόσβαση σε ποικίλες πολιτιστικές εκφράσεις και πόρους

Όλοι έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν την πρόσβαση σε ποικίλες πολιτιστικές εκφράσεις και πόρους. Στο ψηφιακό περιβάλλον, η προσβασιμότητα δεν περιορίζεται απλώς στη διαθεσιμότητα και την οικονομική προσιτότητα· απαιτεί επίσης τη δυνατότητα αναζήτησης και ανεύρεσης ποικίλου περιεχομένου σε διαφορετικές γλώσσες. Περιλαμβάνει, επίσης, τη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος και τη διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε πολιτιστικούς πόρους που καθιστούν δυνατή τη συμμετοχή στη δημιουργία, παραγωγή, διάδοση και διανομή περιεχομένου.

Η προσβασιμότητα προϋποθέτει ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση στις τέχνες και τον πολιτισμό, καθώς και στην καλλιέργεια πολιτισμικής συνείδησης από την πρώιμη παιδική ηλικία. Οι διαστάσεις αυτές οφείλουν να εντάσσονται σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, να παρέχονται στη νεολαία ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, και να ενθαρρύνουν τη δημιουργία και τη διαθεσιμότητα πολιτιστικών και καλλιτεχνικών χώρων ειδικά σχεδιασμένων για παιδιά και νέους.

Τα πιο πάνω αποτελούν καθήκον όλων των εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών και των πολυεθνικών επιχειρήσεων, οι οποίες χρειάζεται να εφαρμόζουν πρότυπα δέουσας επιμέλειας. Απαιτείται δέσμευση εκ μέρους των δημόσιων και των ιδιωτικών οργανισμών για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση ανισοτήτων και εμποδίων που δύνανται να περιορίσουν την πρόσβαση και τη συμμετοχή.

Η πρόσβαση σε ποικίλο περιεχόμενο πρέπει να πραγματοποιείται με σεβασμό, ιδίως όταν το περιεχόμενο αφορά υποεκπροσωπούμενες, μειονοτικές ή περιθωριοποιημένες κοινότητες. Οι αυτόχθονες πληθυσμοί χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, όπως και οι αφρικανικής καταγωγής κοινότητες. Ο σεβασμός αυτός συνεπάγεται την αποχή από τη χρήση πολιτιστικών εκφράσεων τρίτων – με τρόπους που ενδέχεται να συνιστούν πολιτιστική ιδιοποίηση – χωρίς προηγούμενη ενημερωμένη συγκατάθεση και δίκαιη αποζημίωση, και παράλληλα την αναγνώριση της ανάγκης για ισόρροπες πολιτιστικές ανταλλαγές.

Μη διάκριση και έμφυλη ισότητα

Δεν πρέπει να υφίσταται καμία διάκριση εις βάρος των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού σε οποιαδήποτε πτυχή της απασχόλησης (συμπεριλαμβανομένων της πρόσληψης, της αμοιβής, της προαγωγής ή του τερματισμού) ή σε άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες.

Οι καλλιτέχνες, οι δημιουργοί και οι άλλοι εργαζόμενοι στον τομέα του πολιτισμού διαθέτουν την ίδια αξιοπρέπεια και έχουν τα ίδια δικαιώματα, ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, καταγωγής, γλώσσας, εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής προέλευσης, οικονομικού ή κοινωνικού υποβάθρου κατά τη γέννηση, κάστας, θρησκείας, ηλικίας, φύλου, ταυτότητας φύλου ή έκφρασης φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, οικογενειακής κατάστασης, γονικών ευθυνών, εμμήνου ρύσης, αναπηρίας, κατάστασης υγείας, ιδιότητας μέλους σε συνδικαλιστική οργάνωση ή πολιτικών πεποιθήσεων, ή άλλης κατάστασης, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ιδιαίτερη προσοχή οφείλει να δίδεται στις ιδιαίτερες ανάγκες και στην ενδυνάμωση τόσο των γυναικών, όσο και των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες, μειονότητες και υποεκπροσωπούμενες κοινότητες. Οι αυτόχθονες λαοί χρήζουν ιδιαίτερης μέριμνας, όπως και οι αφρικανικής καταγωγής κοινότητες.

Η αντιμετώπιση των τοπικών και μακροπρόθεσμων αναγκών πολιτιστικής ανάπτυξης αποτελεί καίριο ζήτημα σε κάθε μορφή πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών, αφενός, και καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού, αφετέρου. Η ανάπτυξη αυτή οφείλει να καλύπτει ποικίλες διαστάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ικανοτήτων, τη μεταφορά δεξιοτήτων, την ενίσχυση υποδομών, τη στήριξη των νέων δημιουργών και την ανάπτυξη βιώσιμων τοπικών αγορών, χωρίς όμως να περιορίζονται σε αυτά.

Οι πολυεθνικές εταιρείες και οι μεγάλες επιχειρήσεις, λόγω της σημαντικής τους δυναμικής, φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη σε αυτή τη διαδικασία. Οφείλουν να επιδιώκουν ενεργά καινοτόμες, ισότιμες και μη εκμεταλλευτικές ανταλλαγές και μακροπρόθεσμες συνεργασίες· να επανεπενδύουν μέρος των κερδών τους στα εθνικά και τοπικά οικοσυστήματα του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, προς όφελος και των τοπικών κοινοτήτων και με στόχο την ενδυνάμωση της ικανότητας συνεταιρισμών και συλλογικοτήτων να εκφράζουν την τέχνη και τον πολιτισμό τους. Στο πλαίσιο του Δίκαιου Εμπορίου σε ορισμένους άλλους τομείς, για παράδειγμα, για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιείται μία επιπρόσθετη επιδότηση («πριμ»).

Εναπόκειται στον δημόσιο τομέα αφενός να θεσπίσει πολιτιστική πολιτική που να δίνει προτεραιότητα στην τοπική πολιτιστική ανάπτυξη και αφετέρου να διασφαλίζει ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις εκπληρώνουν τις προαναφερθείσες ευθύνες. Αυτό ενδέχεται να απαιτήσει τη θέσπιση δημοκρατικών και συμπεριληπτικών διαδικασιών διακυβέρνησης, με σεβασμό στην αυτονομία και στην αυτοδιάθεση των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού, σε ό,τι αφορά αποφάσεις σχετικές με τη χρήση της εν λόγω επιπρόσθετης επιδότησης («πριμ») για την ανάπτυξη των τοπικών τεχνών και του πολιτισμού.

Οι ποικίλες πολιτιστικές εκφράσεις όλων των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού πρέπει να χαίρουν ισότιμης πρόσβασης στις τοπικές, εθνικές και διεθνείς αγορές, συμπεριλαμβανομένου και του ψηφιακού περιβάλλοντος. Η προώθηση των πολιτιστικών ανταλλαγών οφείλει πάντοτε να εμπλουτίζει το εθνικό και τοπικό περιεχόμενο και να μην υπονομεύει τη δυνατότητα εντοπισμού του. Κατά τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες καθώς και στους καλλιτέχνες, δημιουργούς και άλλους εργαζόμενους στον τομέα του πολιτισμού που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες, μειονότητες και υποεκπροσωπούμενες κοινότητες. Οι αυτόχθονες πληθυσμοί χρήζουν ιδιαίτερης μέριμνας, όπως και οι αφρικανικής καταγωγής κοινότητες.

Η παροχή προτιμσιακής μεταχείρισης σε πολιτιστικές εκφράσεις που υποεκπροσωπούνται στην αγορά, και ιδίως στις διεθνείς ανταλλαγές, αποτελεί υποχρέωση που πρέπει να ενισχυθεί μέσω κατάλληλων και αποτελεσματικών μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας νέων μηχανισμών. Τέτοιοι μηχανισμοί απαιτούνται, επίσης, για τη διευκόλυνση και τη στήριξη της κινητικότητας των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού. Αυτό περιλαμβάνει πρόνοιες όπως χορήγηση ειδικών θεωρήσεων (visas) σύμφωνα με τις συγκεκριμένες ανάγκες τους, παραχώρηση αδειών εργασίας, δίκαιες φορολογικές συμβάσεις, απλοποιημένες τελωνειακές διαδικασίες, παροχή πληροφοριών σε τοπικές και εθνικές γλώσσες, καθώς και πρόσβαση σε πολιτιστικές και εκπαιδευτικές υποδομές, όπως προγράμματα φιλοξενίας καλλιτεχνών, φεστιβάλ τεχνών, διεθνείς εκθέσεις και προγράμματα ανταλλαγών.

Τα κράτη οφείλουν να αποφεύγουν να αναλαμβάνουν δεσμεύσεις στον τομέα του εμπορίου, οι οποίες ενδεχομένως να περιορίζουν την ικανότητά τους να θεσπίζουν και να εφαρμόζουν πολιτιστικές πολιτικές με στόχο την προστασία και προώθηση της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων στην επικράτειά τους και στο ψηφιακό περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτόν, συνιστάται έντονα η ένταξη «πολιτιστικής εξαιρέσης» ή «απαλλαγής» στις εμπορικές συμφωνίες, ώστε να διασφαλιστούν τα εν λόγω συμφέροντα.

Η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες πρέπει πάντοτε να σχεδιάζεται με σκοπό τον εμπλουτισμό της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων και την ενίσχυση της ανθρώπινης δημιουργικότητας, όχι την αντικατάστασή της. Αυτό ισχύει για όλα τα στάδια, από τη δημιουργία, την παραγωγή και τη μεταπαραγωγή, έως και τη διάδοση του περιεχομένου και την πρόσβαση σε αυτό. Εφαρμόζεται ιδιαιτέρως στην ανάπτυξη και χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, είτε πρόκειται για παραγωγική ή γενετική τεχνητή νοημοσύνη (generative AI) είτε για εφαρμογές της ΤΝ στη (μετα)παραγωγή, την επιμέλεια, τη δυνατότητα αναζήτησης και ανεύρεσης και την αλγοριθμική διανομή.

Οι προσεγγίσεις και οι πολιτικές που διέπουν τη χρήση αυτών των τεχνολογιών πρέπει να είναι ανθρωποκεντρικές, ώστε να να είναι επωφελείς και δίκαιες για όλους τους εμπλεκόμενους. Σύμφωνα με τη Σύσταση της UNESCO για την Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης, η χρήση των εν λόγω τεχνολογιών πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρέπει επίσης να βασίζεται στη διαφάνεια, στην υπευθυνότητα και στην επεξηγησιμότητα, καθώς και στην προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και της δίκαιης αμοιβής.

Η διασφάλιση των δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και της προστασίας της ιδιωτικότητας – μεταξύ άλλων των βιομετρικών δεδομένων – πρέπει να αποτελεί ύψιστη υποχρέωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Θα χρειαστούν νέες προσεγγίσεις, βασισμένες στη ενημερωμένη συναίνεση, προκειμένου να προσαρμοστούν αυτά τα μέτρα με τρόπο που να διατηρούν τη συνάφεια και την αποτελεσματικότητά τους, παρά τη ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη. Εξίσου κρίσιμες πτυχές είναι η ισότιμη πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία, ο ψηφιακός εγγραμματισμός, οι δεξιότητες και οι ικανότητες, καθώς και η διάθεση πόρων για τη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση των απειλών που προκύπτουν από τη συγκέντρωση της δύναμης της αγοράς στις βιομηχανίες τεχνολογίας.

Για να είναι βιώσιμες, οι δράσεις και οι πρακτικές των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων οφείλουν επείγοντως να ελαχιστοποιήσουν και να μετριάσουν τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο και τις επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πρόκειται για συλλογική ευθύνη όλων των εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών/εταιρειών, ομάδων της κοινωνίας των πολιτών, συνδικαλιστικών οργανώσεων, επαγγελματικών οργανισμών, οργανισμών/σωματείων συλλογικής διαχείρισης ή μεμονωμένων καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού.

Ιδιαίτερα χρειάζεται να αντιμετωπιστεί ο αρνητικός περιβαλλοντικός αντίκτυπος που προκύπτει από τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών καθώς και από πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες με μεγάλο αποτύπωμα άνθρακα. Απαιτούνται καινοτόμες και συστημικές λύσεις· ενδεχομένως να υπάρχει προοπτική σε πιο αποκεντρωμένες προσεγγίσεις. Οι λύσεις που θα υιοθετηθούν πρέπει να είναι ισορροπημένες και να εντάσσονται στο πλαίσιο μιας δίκαιης μετάβασης, με στόχο αφενός τη διατήρηση της αναπτυξιακής ικανότητας του τομέα και αφετέρου τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων στα βιοποριστικά μέσα και στα δικαιώματα των καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού. Ο σεβασμός προς το περιβάλλον προϋποθέτει, επίσης, την αναγνώριση ότι οι κοινότητες, τα κράτη και οι περιφέρειες φέρουν κοινές αλλά διαφοροποιημένες σε κλίμακα ευθύνες για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή.

Ο σεβασμός προς το περιβάλλον, εντός και μέσω των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων, προϋποθέτει την ευαισθητοποίηση μέσα από την εκπαίδευση στον πολιτισμό και τις τέχνες, την καλλιτεχνική έκφραση, τις εκδηλώσεις και τις πρωτοβουλίες που αναγνωρίζουν τη δύναμη των τεχνών και του πολιτισμού να προκαλούν ενσυναίσθηση, να θέτουν υπό αμφισβήτηση τα επιτεύγματα των ανθρώπων, να αναζητούν νέο νόημα, να οραματίζονται εναλλακτικά μέλλοντα, να πειραματίζονται, να κινητοποιούν και να ενισχύουν, καθώς και να εμπνέουν δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και τον μετασχηματισμό της κοινωνίας.

Ευαισθητοποίηση του κοινού και των καταναλωτών

Η ευαισθητοποίηση του κοινού και των καταναλωτών διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην καλλιέργεια μεγαλύτερου σεβασμού και εκτίμησης για τη δημιουργική συνεισφορά των καλλιτεχνών, των δημιουργών και των άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού. Η ευαισθητοποίηση αυτή μπορεί να κινητοποιήσει προσπάθειες για την επίτευξη καλύτερων συνθηκών εργασίας και δίκαιης αμοιβής, καθώς και για τη διασφάλιση των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων αυτών στο ψηφιακό περιβάλλον. Είναι απαραίτητο να αξιοποιούνται όλες οι ευκαιρίες για ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της προστασίας της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη διασφάλισης πρόσβασης σε πολιτιστικές εκφράσεις που δημιουργούνται και παράγονται τοπικά και σε τοπικές γλώσσες.

Η εκπαίδευση στον πολιτισμό και στις τέχνες αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την προώθηση της ευαισθητοποίησης γύρω από τον Δίκαιο Πολιτισμό, κυρίως ανάμεσα στα νεανικά κοινά στο ψηφιακό περιβάλλον. Στοχευμένα μέτρα για τη δημιουργία και την ανάπτυξη δράσεων υπέρ του κινήματος του Δίκαιου Πολιτισμού πρέπει να υιοθετούνται και να προωθούνται.

● ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Ο Χάρτης για τον Δίκαιο Πολιτισμό καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς να τον υπογράψουν και να συμμετάσχουν, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, άλλων δημόσιων οργανισμών, ιδιωτικών εταιρειών, ομάδων της κοινωνίας των πολιτών, καλλιτεχνών, δημιουργών και άλλων εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού, καθώς και μεμονωμένων πολιτών. Υπογράφοντας τον Χάρτη, δεσμεύονται να τηρήσουν τους στόχους και τις αρχές του, να προχωρήσουν στην εφαρμογή ή στην ενσωμάτωσή του σε νομοθετικό πλαίσιο, όπου απαιτείται, και να συμβάλουν στη δημιουργία και ενίσχυση του κινήματος του Δίκαιου Πολιτισμού.

Ενώ ο Χάρτης σκιαγραφεί ένα γενικό πλαίσιο, η εφαρμογή του σε συγκεκριμένους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς, καθώς και σε διάφορες χώρες και περιοχές, θα χρειαστεί διεξοδικότερη επεξεργασία. Ειδικά σχέδια ή κατευθυντήριες γραμμές θα καταρτιστούν και θα συνταχθούν μέσα από διαφανείς και συμμετοχικές διαδικασίες, με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων στο εκάστοτε πλαίσιο.

Ο Χάρτης αυτός είναι ένα ζωντανό κείμενο, ανοιχτό σε μεταγενέστερες αναθεωρήσεις, εφόσον προκύψει ουσιαστική ανάγκη. Κάθε διαδικασία αναθεώρησης θα γνωστοποιείται εκ των προτέρων στους υπογράφοντες, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και τη συμμετοχή. Οι αναθεωρήσεις θα πραγματοποιούνται μέσω διαφανών και συμμετοχικών διαδικασιών, διασφαλίζοντας αποτελεσματικές διαδικασίες επίτευξης συμφωνίας μεταξύ των υπογραφόντων του Χάρτη.

Διαμόρφωση του Χάρτη Δίκαιου Πολιτισμού

Μια Συντακτική Ομάδα, αποτελούμενη από εννέα εμπειρογνώμονες από όλο τον κόσμο, επεξεργάστηκε τον Χάρτη Δίκαιου Πολιτισμού μέσω πέραν των δέκα συνεδριών εργασίας που πραγματοποιήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 2023.

- Jordi Baltà Portolés, Cultural Consultancy and Research, Transit Projectes, Spain
- Brahim El Mazned, Director, Visa for Music festival, Morocco
- Prof. Véronique Guèvremont, UNESCO Chair, University Laval, Canada
- Eddy Johana Gómez, Director of Projects, Llorona Records, Colombia
- Farai Mpfunya, Executive Director, Culture Fonds, Zimbabwe
- Eduardo Saravia, Chief Economist, Sound Diplomacy, Colombia
- Anupama Sekhar, Curator, South-South Arts Fellowships 2022-2023 and Board Member, United Arab Emirates/India
- Luanda Smith, CEO, NGO Creatividad y Cultura Glocal A.C., Mexico
- Katrina Writer and Founder, PAGASA-People for Accountable Governance and Sustainable Action, Philippines

Της Συντακτικής Ομάδας προήδρευσε η Καθ. Véronique Guèvremont.

Ένα Συμβουλευτικό Όργανο, από έντεκα θεσμούς που αποτέλεσαν τους πρώτους βασικούς εταίρους της Πρωτοβουλίας για τον Δίκαιο Πολιτισμό, υιοθέτησε συναινετικά, από κοινού, τον Χάρτη για τον Δίκαιο Πολιτισμό τον Φεβρουάριο του 2024.

- Fairtrade International
- Fair Picture
- Goethe Institute (Germany)
- Institute for Creative Entrepreneurship & Innovation (Serbia)
- Instituto Maracá (Brazil)
- International Federation of Actors
- International Federation of Coalitions for Cultural Diversity
- International Federation of Musicians
- Kenya National Commission for UNESCO
- Korean National Commission for UNESCO
- Ministry of Culture of France
- UNESCO Chair Diversity of Cultural Expression at University Laval (Canada)

Περισσότεροι από 100 εμπειρογνώμονες και θεσμοί συμμετείχαν σε διάφορα στάδια της διαδικασίας, μέσω δημόσιων και γραπτών διαβουλεύσεων, καταθέτοντας τις απόψεις τους στο πλαίσιο του Συμβουλευτικού Σώματος για τον Δίκαιο Πολιτισμό καθώς και ως Νέοι Εμπειρογνώμονες για τον Δίκαιο Πολιτισμό. Η διαδικασία διαμόρφωσης του Χάρτη για τον Δίκαιο Πολιτισμό, το έργο της Συντακτικής Ομάδας και εκείνο του Συμβουλευτικού Σώματος πραγματοποιήθηκαν υπό τον συντονισμό της Γερμανικής Εθνικής Επιτροπής UNESCO.

**Πώς και γιατί να
υπογράψετε τον
Χάρτη για τον Δίκαιο
Πολιτισμό;**

Πώς;

Πολύ απλά. Εκφράζοντας την υποστήριξή σας στην ιστοσελίδα : www.fair-culture.org.

Γιατί;

Με την υπογραφή του Χάρτη δηλώνετε ότι υποστηρίζετε το περιεχόμενο του Χάρτη και ότι συμφωνείτε με την πρόθεσή μας να προχωρήσουμε σε περαιτέρω ενέργειες. Αυτό αυξάνει τον αριθμό των εταίρων και των συμμάχων, ενισχύοντας την προβολή, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της πρωτοβουλίας.

Η υπογραφή του Χάρτη δεν συνεπάγεται καμία νομική υποχρέωση για εσάς. Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι η υπογραφή δεν αποτελεί «πιστοποίηση» και δεν σας επιτρέπει να κάνετε δηλώσεις σχετικά με την ποιότητα των επιχειρηματικών πρακτικών σας σε σχέση με τον Χάρτη. Με την υπογραφή του Χάρτη, δεν αποκτάτε δικαίωμα χρήσης λογοτύπου ή σήματος.

Τι έπεται;

Οι εταίροι που δημιούργησαν τον Χάρτη δεν σκοπεύουν να σταματήσουν στον ίδιο τον Χάρτη. Στόχος είναι να δημιουργηθούν εργαλεία που ευελπιστούν να οδηγήσουν μελλοντικά σε μηχανισμό λογοδοσίας και συμμόρφωσης, ίσως ακόμα και σε «πιστοποίηση» ή «σήμα ποιότητας» για ορισμένους τομείς των δημιουργικών βιομηχανιών.

Εκδοτικά στοιχεία

Εκδότης	Ημερομηνία
German Commission for UNESCO Martin-Luther-Allee 42 53175 Bonn, Germany	Ιούλιος 2024
Επικοινωνία	Πνευματικά Δικαιώματα
German Commission for UNESCO T +49 (0) 228 60497 - 110 E info@fair-culture.org www.unesco.de	Τα κείμενα της παρούσας έκδοσης διέπονται από την άδεια Creative Commons License Attribution ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). www.creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/
Συντακτική ομάδα	Σχεδιασμός και Σελιδοποίηση
Dr Lutz Moller (υπεύθυνος) Friederike Kamm, Juliane Baumgarten, Zsuzsanna Aszodi	Panatom
Επιμέλεια - Μετάφραση στα ελληνικά	
Θέκλα Παπαντωνίου Δρ Πετρούλα Χατζηττοφή Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO	

με την υποστήριξη του

Federal Foreign Office

unesco

German Commission
for UNESCO